

Лекція 5

Тема: добір і підбір у свинарстві.

План

1. Значення добору і підбору для підвищення продуктивності тварин та поліпшення продуктивності.
2. Відбір тварин за походженням.
3. Оцінювання кнурів і маток за якістю їх потомства методом контрольної відгодівлі.

1. У племінній роботі відбір і підбір є важливими методами удосконалення окремих стад і порід у цілому. Проте особливого значення в племінній справі надають добору (відбору). Під **відбором** розуміють плановий зоотехнічний метод відбору для наступного розведення тварин, кращих за продуктивними і племінними якостями, і вибраковування гірших, менш цінних тварин. Відбір - це основа селекційно-племінної роботи в стаді. У свинарстві розрізняють відбір масовий та індивідуальний.

Масовий відбір - це відбір кращих тварин із стада на підставі їх фенотипової оцінки. Він є найбільш простим, оскільки відбирають тварин лише за екстер'єром, конституцією, розвитком, продуктивністю, не проводячи індивідуальної оцінки тварин.

Індивідуальний відбір є основною формою відбору в племінному свинарстві. Він включає оцінку тварин не тільки за власною продуктивністю, а й за походженням та якістю потомства. Індивідуальний відбір значно ефективніший масового, він сприяє швидшому вдосконаленню продуктивних якостей свинини.

Індивідуальний відбір - це єдиний метод в селекції, який дає можливість

в стислі строки створити бажаний тип тварин.

Тандемний (послідовний) відбір. Такий метод застосовують послідовно за кожною ознакою продуктивності. При досягненні бажаної оцінки тієї чи іншої ознаки, проводять відбір за іншим показником продуктивності. Якщо між показниками, за якими проводиться відбір, існує позитивна генетична кореляція ефективність такого методу більш висока і навпаки. Основним недоліком такого методу відбору є значна його довготривалість.

Відбір за селекційними індексами (індексна селекція).

Селекційний індекс - метод оцінки продуктивних якостей свиней за комплексом ознак. Сутність відбору за індексами полягає у використанні інтегрованої оцінки тварин по агрегатному генотипу.

За даними академіка УААН Рибалка В. П. на сучасному етапі розвитку

селекції використовується значна кількість селекційних індексів. За інтегрованими показниками, які враховуються при такій оцінці, умовно виділяють три групи селекційних індексів. До *першої групи* входять індекси, які включають тільки репродуктивні якості свиноматок; до *другої* - індекси з використанням репродуктивних якостей свиноматок і відгодівельних показників молодняку; до *третьої групи* - відносять об'єднані індекси, які включають забійні і м'ясо-сальні якості свиней.

2. Відбір тварин за походженням. Свиней за походженням оцінюють і відбирають на основі даних їх родоводу. Особливу цінність являють собою тварини, в родоводі яких є більше високопродуктивних предків. В практиці племінного свинарства походження молодняку враховують при його реалізації. Залежно від класу батьків установлюють і клас на племінних тварин. Використання кнурів і свиноматок з відомими за продуктивною і племінною цінністю батьками та більш далекими родичами сприяє правильному складанню генеалогії стада і породи в цілому. За родоводом можна визначити, чи застосовували при одержанні даної тварини споріднене парування і в якому ступені.

Відбір за походженням має важливе значення, якщо в родоводі тієї чи іншої тварини є нащадки, оцінені за якістю потомства. Вважають, що при відборі рівноцінних за всіма показниками, наприклад, плідників, перевагу слід віддавати тому, в родоводі якого є предок, що характеризується значно вищою оцінкою за генотипом.

3. У племінних господарствах оцінка кнурів і свиноматок за відгодівельними якостями потомства є одним із основних методів селекційно-племінної роботи. Оцінюють в першу чергу молодих кнурів, яких планується переводити в основне стадо. Метою оцінки кнурів і свиноматок є виявлення серед них найбільш високопродуктивних за відгодівельними і м'ясними якостями.

Кнурів для оцінки парують зі свиноматками з 2-3 опоросами, не споріднених між собою.

Попередній відбір молодняку проводять у 20-30 денному віці. Кнурців каструють у 2 місяці. Жива маса поросят у 2-місячному віці повинна бути не менше 16,0 кг. Для оцінки кнура відбирають не менше 12 поросят, від 3-х свиноматок по 4 голови.

Утримують молодняк на контрольно-випробувальних станціях в індивідуальних станках із площею 1,9 м², які обладнують сосковими напувальниками. Методикою контрольної відгодівлі допускається також і групове утримання молодняку по 2—4 гол. в станку (по 1,5 м² на голову). Температура повітря в приміщенні має бути в межах 16-22 °С, при відносній вологості повітря 65-80 %.

Перед відправкою поросят на контрольну-випробувальну станцію, молодняк протягом 20 днів утримують у приміщеннях для карантину, проводять його дегельмінтизацію. В період контрольної відгодівлі

профілактичні ветеринарні обробки не проводяться, а у разі захворювання тварину знімають з відгодівлі. Обліковий період починається при досягненні молодняком живої маси 30 кг, а закінчується при масі 100 кг. Молодняк доставляють на контрольно-випробувальну станцію у віці не більше 85 днів. Якщо тварина має скоростиглість більше 2 1 1 днів, то її знімають з відгодівлі.

Відгодівлю молодняку проводять повнораціонними комбікормами досхочу, не менше двох разів на добу з добавкою 1,5 кг сухого чи збираного молока. Зважують тварин в період відгодівлі один раз на місяць в один і той же день.

Відгодівельні якості молодняку визначають за такими показниками:

1. *Середньодобовий приріст* по кожній голові свиней окремо за період їх відгодівлі від 30 до 100 кг.
2. *Скоростиглість* – вік досягнення живої маси 100 кг.
3. *Витрати кормів* враховують щоденно індивідуально, а при груповому утриманні в середньому по станку і після закінчення відгодівлі перераховують на 1 кг приросту за період відгодівлі у кормових одиницях.

При визначенні м'ясних якостей враховують: масу парної туші, довжину охолодженої туші, товщину шпику, площу “м'язового вічка”, масу задньої третини охолодженої півтуші. Контрольний забій молодняку свиней проводять на м'ясокомбінатах (забійних пунктах) без зняття шкіри (з ошпарюванням).

Масу парної туші (кг) визначають зважуванням її зі шкірою, без голови, ніг, внутрішніх органів, внутрішнього жиру.

Довжину охолодженої півтуші (см) вимірюють у вертикальному положенні від переднього краю лобкового зрощення до першого хребця.

Товщину шпику (мм) вимірюють мірною лінійкою на охолодженій півтуші у вертикальному положенні на рівні 6-7 грудних хребців, враховуючи і товщину шкіри.

Площу “м'язового вічка” (см²) визначають на поперечному розрізі найдовшого м'яза спини між першим і другим поперековими хребцями. Площу визначають планіметром по контуру “м'язового вічка” перенесеного на прозорий папір (кальку), або ж перемноженням його довжини на ширину і коефіцієнт 0,8.

Усі форми обліку, які необхідно вести при оцінці кнурів-плідників за якістю потомства наведені в Інструкції з бонітування свиней (форми - 9-св, 10-св, 11-св, 13-св, 14-св, 15-св). В останній час оцінку кнурів і свиноматок за якістю потомства проводять безпосередньо в племінних господарствах.

Для оцінки кнура за таким методом відбирають на відгодівлю 16 поросят, не менше ніж із чотирьох гнізд. Можна відібрати для оцінки одного кнура 16 потомків із чотирьох гнізд — по 2 свинки, 1 кнурцю і кабанця; або з п'яти гнізд - із двох - по 2 свинки і по одному кнурцю і кабанця, з третього гнізда - 2 свинки і одному кабанцю, з четвертого гнізда - одну свинку і два кнурця, з п'ятого гнізда — одну свинку і одного кабанця. Допускаються й інші варіанти відбору. Кількість свинок і кнурців має бути рівним, а при

відборі трьох поросят із гнізда — один до двох за умови, що різниця між кількістю кнурів (кабанців) і свинок не перевищує 20 % у загальній кількості нащадків у групі кнура, який оцінюється.

Відгодівлю проводять безпосередньо в племінних господарствах у групових станках із розрахунку 1,3—1,5 м² на одну голову. Кількість молодняку в одному станку повинна бути не більше 6 - 8 голів. У приміщенні забезпечується мікроклімат: температура повітря 16-22 °С, відносна вологість не більше 80 %.

У племінних господарствах дозволяється проводити оцінку кнурів за генотипом без врахування витрат кормів на 1 кг приросту. Як правило, оцінку кнурів за таким методом проводять за принципом “все пусто — все зайнято”. Обліковий період також починають при досягненні живої маси 30 кг і закінчують при масі 100 кг. Годівлю проводять повнораціонними комбікормами.

Відгодівельні якості (середньодобовий приріст, скоростиглість) визначають за методикою оцінки, яка проводиться на контрольно-випробувальній станції. М'ясні якості визначаються за загальноприйнятими методиками.